

RAZGLEDI

PRVI KONGRES PRAVNIKOV JUGOSLAVIJE

Jože Goričar

V začetku oktobra letos je bil v Beogradu I. kongres pravnikov Jugoslavije, ki ga je organizirala Zveza društev pravnikov ob podpori in aktivnem sodelovanju republiških pravniških društev. Članstvo v strokovnih pravniških društvih ni bilo pogoj za udeležbo na kongresu, ki je bil zbor jugoslovanskih pravnikov kot celote. Udeležilo se ga je čez tri tisoč pravnikov z najrazličnejših področij dela. Prav poseben poudarek je dala kongresu aktivna udeležba vodilnih pravnikov in drugih javnih delavcev iz Zvezne ljudske skupščine in iz ljudskih skupščin ljudskih republik ter njihovih izvršnih svetov, kakor tudi navzočnost zastopnikov društva slovenskih pravnikov iz Trsta. Kongresa sta se udeležila tudi tovariša Moša Pijade in Aleksander Ranković, ki je pozdravil kongres v imenu Izvršnega sveta ljudske skupščine FLRJ ter mu želel uspešno delo.

Ena od značilnosti kongresa je bila v tem, da je že v svoji pripravljalni fazi močno razgibal veliko število pravnikov iz vseh naših republik za obsežno problematiko naše pravne prakse in teorije. Organizator kongresa — Zveza društev pravnikov — je v zadnjih mesecih pred kongresom prejel celo vrsto prispevkov k posameznim problemom, ki so bili na dnevnem redu kongresa. Samo pravniki iz Slovenije so dostavili v tem času 32 razprav, referatov, koreferatov, diskusijskih prispevkov, poročil in predlogov. Ves tako zbrani material je bil razmnožen že pred kongresom in dostavljen po republiških pravniških društvih udeležencem kongresa, tako, da so se le-ti lahko že v naprej dodobra seznanili s pogloblitno tematiko, ki jo je kongres obravnaval na plenarni seji in v raznih komisijah.

*

Osnovo za razpravljanje na plenarni seji kongresa sta tvorila dva referata na temo »Vloga prava in pravnikov v naši družbeni ureditvi«, ki sta ju prispevala dr. Josip Hrnčević in dr. Jovan Djordjević. Na podlagi obeh referatov in temeljite izmenjave misli je kongres ugotovil predvsem pomembno družbeno funkcijo našega prava pri graditvi in varovanju socialističnih družbenih odnosov, s tem v zvezi pa tudi veliko odgovornost, ki jo imajo pravniki v naši družbi. Ta družbena funkcija našega prava, z njo vred pa velika družbena odgovornost pravnikov sta razvidni zlasti iz tega, da se delo pravnikov ne omejuje le na tako imenovane pravniške poklice v ožjem pomenu besede (sodniški, tožilski in odvetniški poklic), temveč da postajata pravo in pravnik vse bolj pomembna činitelja tudi v ljudskih odborih in v gospodarskih organizacijah. To ni slučaj, temveč je naravna posledica tistega načela socialistične demokracije, ki ga imenujemo načelo zakonitosti.

V zgodovini se je načelo zakonitosti vselej pojavljalo kot revolucionarno načelo progresivnih družbenih sil v njihovem boju zoper politični absolu-

tizem in policijsko samovoljo. Zakonitost je pomenila vselej zahtevo po vladavini pravice nasproti samovolji in arbitrarnosti državnih organov takrat, kadar je šlo za osnovne vrednote družbe in človeka, posebno pa za človekovo osebno svobodo in za druge demokratične pravice državljanov. V razrednih družbah pa se je takó pojmovano načelo zakonitosti konec koncev nujno reduciralo le na zahtevo, da je treba brezpogojno spoštovati zakone in druge pravne predpise. Tako je progresivno in revolucionarno vsebino načela zakonitosti prekrila konservativna oblika, s tem pa je postalo to načelo bistveni sestavni del formalno-pozitivistične teorije o državi in pravu, ki je danes v skladu s političnimi interesi voditeljev absolutističnih oziroma birokratičnih držav.

V naših družbenopolitičnih pogojih se je pridružila progresivni zgodovinski vsebini načela zakonitosti še nova, socialistična vsebina. Le-ta izhaja iz mehanizma socialistične demokracije, ki zahteva aktivno in živo sodelovanje državljanov pri reševanju vseh vprašanj splošno družbenega pomena. Socialistična zakonitost lahko živi in se razvija le ob aktivnem, živahnem in svobodnem javnem mnenju družbe in ob vztrajnem boju njenih najzavednejših sil proti birokratizmu in privilegijem, zaprtim »direktorskim« režimom, skratka proti vsem tistim pojavom, ki zavirajo razvoj in utrjevanje socialističnih družbenih odnosov. Težišče načela socialistične zakonitosti torej ni več na formalni strani naših pravnih norm — to je v dejstvu, da gre pač za zakone — temveč je to težišče v vsebini pravnih predpisov. Vsebinsko naših pravnih predpisov pa narekujejo vse tiste moralne in druge družbene norme, ki izhajajo iz humanizma, solidarnosti in bratstva delovnih ljudi in njihovih družbenih skupin, iz tistih živih družbenih sil torej, ki se oblikujejo med procesom graditve socializma. Prav ta dinamična, humanistična in demokratična vsebina naših pravnih norm je bistveni sestavni del načela socialistične zakonitosti. Iz tega pa izhaja, da pravo, pravna zavest in zakonitost v socializmu niso in ne morejo biti le strokovna domena ozkega kroga pravnikov, temveč morajo postati eno poglobitnih gibal družbenopolitične aktivnosti slehernega našega državljana. Pravno delovanje je v bistvu politično delovanje in je zato I. kongres pravnikov Jugoslavije poudaril, da se mora naše pravo uresničevati ne le po črki zakona, ampak predvsem po tej svoji družbenopolitični funkciji.

V zvezi s to ugotovitvijo je posvetil kongres veliko pažnjo vprašanjem pravnega izobraževanja našega ljudstva v splošnem, vprašanju izobraževanja poklicnih pravnikov pa še posebej. V družbah z izkoriščevalskim političnim režimom je pravo funkcija in poklic ozkega, privilegiranelega družbenega sloja, ki je tesno povezan z vladajočim razredom, čigar interesom pravo v teh družbah konec koncev tudi služi. Zato je v takšnih družbah tudi pravno izobraževanje v bistvu le vprašanje tega ozkega družbenega sloja, ki je bolj ali manj ločen od ostalih državljanov. V družbi, ki gradi socializem na podlagi družbene lastnine produkcijskih in drugih osnovnih sredstev in kjer se razvija sistem družbenega upravljanja gospodarstva, države in družbenih služb, pa je funkcija prava bistveno drugačna. S tem pa se je spremenil tudi pomen pravne izobrazbe, postal je mnogo širši kakor pa je v izkoriščevalskih razrednih družbah. V socialistični družbi mora zato zajeti pravno izobraževanje vse več in več državljanov, v prvi vrsti pa vse aktivne državljanke, to je tiste, ki neposredno sodelujejo v najrazličnejših

organih družbenega upravljanja. Zaradi tega postaja pravna izobrazba bistveni sestavni del splošne kulture socialističnega človeka. To seveda ne pomeni, da bi moral dobiti vsak naš državljani že kar popolno pravniško izobrazbo; pomeni pa, da morajo vsaj aktivni državljani poznati temeljna načela naše ustavne ureditve, imeti osnovne pojme o vlogi in pomenu socialističnega prava, kakor tudi o najpomembnejših pravnih institutih. Brez tega znanja ne morejo izvrševati zavestno in odgovorno niti svojih klasičnih političnih pravic, to je aktivne in pasivne volilne pravice, še manj pa morejo izvrševati svoje nove, socialistične državljanske pravice, tiste, ki izvirajo iz neposrednega sodelovanja državljanov na mnogih področjih družbenega in političnega življenja. Zaradi tega je kongres poudaril, da je treba ustvariti kar najširše možnosti za pravno izobraževanje naših državljanov.

Na plenarni seji kongresa je prišla zelo jasno do izraza zahteva, da si morajo tudi poklicni pravniki sami nenehno prizadevati, da bi izpopolnjevali svojo izobrazbo, in sicer svojo strokovno pravniško prav tako kakor svojo splošno izobrazbo. To terja od njih njihova pomembna družbenopolitična funkcija, katero jim poverja socialistična skupnost. Zavedati se morajo tega, da lahko le s temeljitim ekonomskim, sociološkim, pravnim, političnim in splošnokulturnim znanjem, kakor tudi z vestnim posploševanjem svojih in tujih izkustev pri uporabi in obdelavi pravnih predpisov izvršujejo vse tiste progresivne in ustvarjalne naloge, ki jim pripadajo kot aktivnim delavcem na področju izgrajevanja in varovanja socialističnih družbenih odnosov. Prizadevanje pravnikov po izobraževanju pa morajo podpreti tudi pravne fakultete s tem, da uresničijo vse tiste možnosti za strokovno in ideološko izpopolnjevanje svojih diplomantov po končanem fakultetnem študiju, ki jih predvideva splošni zakon o univerzah.

Tudi o študiju na pravnih fakultetah se je mnogo govorilo na plenarni seji kongresa. Poudarjeno je bilo, da naše pravne fakultete ne smejo ostati le ozke pravne šole; oblikovati morajo razen pravnikov v ožjem pomenu besede (t.i. judicialna stroka), še pravnike ekonomiste, kakor tudi višje politično-upravne kadre. Pravnik ekonomist je neobhodno potreben ne le v gospodarskih resorjih, planskih ustanovah ter institutih, temveč tudi v gospodarskih organizacijah. Prav tako je potreben pravnik s temeljito politično in sociološko izobrazbo ne le v predstavniških telesih, upravnih ustanovah in organih, temveč prav tako tudi v diplomaciji, v novinarstvu, v političnih in drugih družbenih organizacijah in društvih. Takšnemu tipu pravnika oziroma politično-upravnega delavca so naše pravne fakultete doslej posvečale premalo pozornje. Pravna veda je izrazita družbena veda in ni mogoče doseči visokošolske pravniške izobrazbe brez študija takšnih temeljnih družbenih ved, kakršne so sociologija, teorija države in prava, politična ekonomija in ekonomska politika. Zato je treba pri pouku na pravnih fakultetah — ki mora biti v svoji osnovi pravniški — uporabljati pravne in sociološke metode, prekvašene z načeli materialistične dialektike, ter kombinirati pravne discipline z drugimi disciplinami s področja družbenih ved. Le tako bo mogoče vzgajati visokokvalificirane pravnike za naše pravne ustanove in službe, kakor tudi za gospodarske, politične in družbene organizacije in ustanove.

Kongres je poudaril, da morajo pravne fakultete poskrbeti za ideološko stran pouka in znanstvenega dela s tem, da usmerjajo svoja pedagoška in

raziskovalna prizadevanja v smeri znanstvenega socializma. Pri tem pa naj poiščejo takšne pedagoške oblike in metode, ki bodo njihovo vzgojno delo kar najbolj povezale s problemi naše družbene prakse. Le tako bo mogoče dati študentom pravnikom takšno strokovno izobrazbo, kakršno potrebuje pravnik v socialistični družbi.

V zvezi s problematiko pravnega študija se je diskusija na plenarni seji kongresa dotaknila tudi vprašanja o morebitnem združevanju pravnih in ekonomskih fakultet. Izzvenela je v ugotovitev, da se vprašanje nadaljnjega razvoja pravnega študija pri nas ne more reševati z mehaničnim spajanjem pravnih in ekonomskih fakultet, da pa je treba posvetiti temu vprašanju posebno pozornost in zagotoviti zato, da bi se našla najboljša rešitev, sodelovanje društev pravnikov z društvi ekonomisti.

Končno je plenarna seja kongresa pretresala tudi vprašanje o odvetništvu. Ugotovljeno je bilo, da odvetništvo še ni našlo povsem ustrežajočega mesta v naši družbeni ureditvi. Zaradi tega bo treba poskrbeti za to, da bosta položaj in vloga odvetništva spravljena v sklad s sistemom družbene kontrole in razvijanjem družbene odgovornosti odvetništva, ki ga je šteti za javno funkcijo. Po drugi strani pa je kongres poudaril potrebo, da se podpre razvoj odvetništva tudi s tem, da se razširijo pravice odvetnikov glede zastopanja socialističnih gospodarskih in družbenih organizacij pred sodišči in drugimi državnimi oblastmi.

*

Razpravljanje v komisijah kongresa je potekalo na podlagi tez o posameznih vprašanjih in pa na podlagi referatov, koreferatov, mnenj in predlogov, ki so jih dostavljali udeleženci vodstvu še pred sestankom kongresa. Delo v komisijah je bilo zato izrazito kolektivne narave, stališča k posameznim vprašanjem, ki so se izkristalizirala med diskusijo, pa so v resnici plod kolektivnih naporov velikega števila pravnikov, praktikov prav tako kakor teoretikov.

Po vsebinski strani, to je po značaju problematike, ki so jo obravnavale posamezne komisije, bi lahko le-te razdelili na dve skupini. Del komisij je s svojo tematiko posegal v osnovne probleme našega pravnega reda in se je s tem dotaknil tudi perečih nalog zakonodajnega dela. Tak značaj je imelo delo tistih komisij, ki so obravnavale vprašanja s področja gospodarskega, delovnega in kazenskega prava. Komisija, ki se je pečala s problematiko našega pravosodja, pa je zajemala v glavnem le iz pravosodne prakse in je obravnavala bolj ali manj drobna vprašanja s področja te prakse. Če govorimo o drobnih vprašanjih, mislimo to le v razmerju do velikih in perečih problemov, ki neposredno posegajo na področje izgrajevanja našega pravnega sistema. Kljub temu pa ta »drobna« vprašanja niso zato prav nič manj pomembna za pravilno funkcioniranje našega pravnega reda in družbenega življenja sploh. To velja prav posebno za vprašanja gospodarskega sodstva, katerega nova normativna osnova — zakon o gospodarskih sodiščih — je prav v kongresnih dneh dobila svojo dokončno formulacijo. Isto velja tudi za takšna vprašanja našega, sicer po svoji organizacijski plati že dodobra utrjenega ljudskega sodstva, kakor je vprašanje o družbeni kontroli nad delom sodišč, vprašanje o sodelovanju državljanov v pravosodju, o neodvisnosti sodniškega dela in podobno. V nekoliko drugačnih pogojih je delala

komisija za upravni postopek. Delo te komisije se je moralo — spričo velike dinamike v razvoju organizacijskih oblik naše državne skupnosti, ki jo karakterizira nastajanje komun in zvez komun — v glavnem omejevati le na obravnavanje splošnih načel upravnega postopka.

Poglavitna značilnost našega družbenopolitičnega dogajanja, gledana s stališča pravne prakse in teorije, je v tem, da nastajajo novi pravni problemi velikega obsega in pomena na vseh tistih področjih našega družbenega življenja, ki prehajajo iz sistema administrativnega vodstva po državnem aparatu, v sistem družbenega upravljanja. Družbena razmerja, ki nastajajo na teh področjih, je treba zajeti v pravno normativnih formulacijah bodisi v pozitivnem smislu, ali pa jih je treba zavarovati s kazenskimi sankcijami. Zato stoji danes v središču pravne problematike gospodarsko področje, oziroma stoje tista nova družbenoekonomska razmerja, ki nastajajo na podlagi družbene lastnine produkcijskih in drugih osnovnih sredstev, ter delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja.

Tu, na teh področjih koreninijo takšni veliki in pereči problemi našega pravnega reda, kakršna sta na primer kompleksna problema gospodarskega prava in delovnega prava. Oba navedena problema je kongres jugoslovanskih pravnikov konkretiziral z ugotovitvijo, da je nujno potrebno kodificirati takó gospodarsko pravo, ki mora postati temelj našemu celotnemu pravnemu sistemu, kakor tudi delovno pravo. V zvezi s pravno problematiko, ki nastaja na področju naših družbenoekonomskih razmerij pa se je kongres pečal tudi z nekaterimi oblikami gospodarskega kriminala, takšnimi, ki so se začele pojavljati šele v našem novem gospodarskem sistemu. Iz vseh teh razlogov je bilo delo komisij za kodifikacijo gospodarskega prava, za delovnopravna vprašanja in za vprašanja gospodarskega kriminala najbolj aktualno, to se pravi, zajemalo je iz naše najaktualnejše družbenoekonomske in družbenopolitične prakse.

*

Razprava v komisiji za kodifikacijo gospodarskega prava je pokazala, da mora pravni sistem vsake države izhajati od tistih pravnih institutov, ki izražajo temeljna družbenoekonomska razmerja. Takšno družbenoekonomsko razmerje je pri nas družbena lastnina produkcijskih in drugih osnovnih sredstev. Iz tega osnovnega razmerja izhajajo vsa druga družbena razmerja, ki so karakteristična za našo družbo in dobivajo od njega svojo vsebino. Ta družbenoekonomska razmerja so zlasti pravica neposrednih proizvajalcev do upravljanja z gospodarskimi podjetji, pravica neposrednih proizvajalcev do razpolaganja s plodovi svojega dela in pa pravica osebne lastnine potrošnikov na uporabnem blagu. Diskutanti v komisiji so poudarili, da je treba najti za ta družbenoekonomska razmerja, ki so karakteristična za našo družbo, ustrezne pravno-teoretične izraze, pri čemer bo treba dognati v prvi vrsti pravno naravo socialistične družbene lastnine. To se pravi, da bo treba izvesti podrobno analizo naših novih produkcijskih odnosov in priti po tej poti do njihovega pravnega izraza, to je do pravno-teoretične formulacije socialističnih lastninskih odnosov.

Ker spadajo tisti pravni instituti, ki izražajo za našo družbo karakteristična družbenoekonomska razmerja, v področje tako imenovanega gospodarskega prava, so bili diskutanti mnenja, da se je treba lotiti v prvi vrsti

kodifikacije te pravne panoge. Kodifikacija gospodarskega prava bo morala imeti za podlago družbeno lastnino produkcijskih in drugih osnovnih sredstev, plansko reguliranje gospodarskega razvoja in samostojnost gospodarskih organizacij na področju proizvodnje, transporta in menjave blaga. Naše novo gospodarsko pravo, kodificirano v skladno in pravno-teoretično dognano celoto, bo največjega pomena za krepitev zakonitosti in za varovanje socialističnih družbenih odnosov, posebno pa še za uresničevanje pravice samoupravljanja neposrednih proizvajalcev in demokratičnih pravic državljanov, s tem pa za uveljavitev družbenega upravljanja na vseh področjih našega javnega življenja. Prvi kongres jugoslovanskih pravnikov je še posebej poudaril, da je takšna kodifikacija nujno potreben instrument za naš nadaljnji gospodarski razvoj in eden izmed bistvenih pogojev za izgradnjo socialističnega pravnega reda. Zato je pozdravil zanimanje, ki ga je za kodifikacijo gospodarskih predpisov pokazal Zvezni izvršni svet s tem, da je postavil komisijo za preučevanje kodifikacijskih vprašanj.

Med razpravo v komisiji so se pokazale precejšnje razlike v pravni terminologiji celo v samem srbskohrvatskem jeziku. Udeleženci kongresa so bili mnenja, da je za izgradnjo enotnega jugoslovanskega pravnega sistema potrebna tudi enotna pravna terminologija. Izrazili so potrebo, da bi se postopoma začela ustvarjati enotna srbskohrvatska terminologija v tem smislu, da bi omogočila kar najmanj razlik od slovenske in makedonske pravne terminologije.

V tesni zvezi s problematiko, s katero se je ukvarjala komisija za kodifikacijo gospodarskega prava, je bilo delo komisije za vprašanja delovnega prava. Komisija je ugotovila, da večina tistih pravnih predpisov s področja družbene organizacije dela, ki so bili izdani v administrativni fazi našega družbenega razvoja, danes ne ustreza več novim razmeram. S sistemom družbenega upravljanja so nastale velike spremembe v značaju in strukturi delovnih razmerij v gospodarskih organizacijah. Gotovo je, da ne moremo več govoriti o delovnem razmerju kot o mezdnem razmerju. Prav zaradi tega je bilo vprašanje o pravni naravi naših delovnih razmerij močno diskutirano in sta se v komisiji pojavili dve stališči. Po mnenju nekaterih pri nas sploh ne gre več za delovno razmerje v smislu nadrejenosti (delodajalec) in podrejenosti (delojemalec), marveč nastaja v gospodarskih organizacijah, ki jih upravljajo delovni kolektivi, odnos popolne enakopravnosti med neposrednimi proizvajalci. Zato v zvezi z ustanavljanjem delovnega razmerja tudi ni več mogoče govoriti o delovni pogodbi, ko gre v resnici le še za sprejem v članstvo delovnega kolektiva. Drugi so se zopet postavili na stališče, da v današnjih razmerah še ne moremo opustiti instituta delovne pogodbe, s tem pa tudi ne pravnih posledic, ki jih tak institut povzroča, posebno pa ne določene nadrejenosti in podrejenosti med neposrednimi proizvajalci samimi, vsaj kar zadeva organizacijo delovnega procesa v podjetju. Pri tem so se sklicevali na to, da računajo tudi naši najnovejši predpisi s področja delovnega prava z delovnim razmerjem kot pravnim razmerjem med delavcem (uslužbencem) na eni in gospodarsko organizacijo na drugi strani.

Po daljši diskusiji se je komisija postavila na stališče, da je v ustanavljanju delovnih razmerij še treba gledati delovnopravne pogodbe, v delovnih razmerjih samih pa delovnopravne odnose. Ugotovila pa je, da dobivajo ti

pravni instituti v našem novem gospodarskem sistemu bistveno drugačno vsebino kakor pa so jo imeli v sistemu administrativnega upravljanja gospodarstva. Ta bistveno drugačna vsebina izvira zlasti od tod, ker imajo organi delavskega samoupravljanja, torej družbeni organi neposrednih proizvajalcev, določene funkcije na področju organizacije dela in delovnih razmerij v podjetju in se te funkcije ne nanašajo le na reševanje konkretnih delovnopравnih in organizacijskih vprašanj, temveč vključujejo pravico, da organi delavskega samoupravljanja tudi normativno urejajo delovna razmerja v podjetju. Že zaradi tega dejstva samega bo treba spremeniti celo vrsto dosedanjih predpisov o delovnih razmerjih v gospodarskih organizacijah. Po drugi strani pa zahtevajo naše nove ustavne spremembe v sistemu državne oblasti in pa družbeno upravljanje na področju prosvete, znanosti, kulture, zdravstva in socialne politike, da se spremene tudi dosedanje predpisi o delovnih razmerjih delavcev in uslužbencev, zaposlenih v državnih organih in družbenih zavodih.

Naše dosedanje delovno pravo se je formiralo v glavnem le z uredbami in drugimi izvršilnimi predpisi, kar je ustrezalo dinamiki in tempu našega gospodarskega in družbenega razvoja. To je pripeljalo do mnogoštevilnih predpisov na področju delovnega prava, ki niso med seboj spravljani v sklad, temveč so si pogostoma celo v nasprotju. Posledica tega je nepravilna in neizenačena uporaba teh predpisov v praksi, v zvezi s tem pa tudi kršenje zakonitosti. Zaradi vsega tega nastaja neodločljiva potreba, da se lotimo kodifikacije delovnega prava, za katero so že ustvarjeni potrebni družbeno-ekonomski in politični pogoji. Naš družbeni sistem je že v toliki meri razvit in njegov nadaljnji razvoj tako jasno načrtan, da se lahko lotimo tudi že kodifikacije delovnega prava. Komisija je ugotovila, da bi morala ta kodifikacija izhajati od naslednjih temeljnih načel: pravica do dela, prostovoljnost delovnega razmerja, osebna odgovornost za osebno delo, nagrajevanje po uspehu dela, varstvo oseb v delovnem razmerju, posebno žensk, mladine in invalidov, ter materialna oskrba v primeru delovne nezmožnosti in začasne nezaposlenosti.

Tudi problematika, ki jo je obdelovala komisija za gospodarski kriminal, izvira neposredno iz naših novih družbenoekonomskih razmerij. V središču razpravljanja te komisije sta bili dve vprašanji, in sicer vprašanje o kazenski odgovornosti pravnih oseb za takšno družbi nevarno delovanje, ki ogroža naš gospodarski sistem (gospodarski delikti) in pa vprašanje o novih oblikah gospodarskega kriminala.

Naš kazenski zakonik predvideva takšne gospodarske delikte, za katere odgovarjajo samo fizične osebe, in sicer bodisi neposredni storilci bodisi določene odgovorne osebe. Nima pa določbe, po kateri bi se lahko za storilec gospodarskega delikta označila tudi gospodarska organizacija ali pa kakšna druga pravna oseba in sploh ne predvideva kazenske odgovornosti pravnih oseb. Takšno stališče je bilo v skladu s sistemom administrativnega upravljanja z gospodarstvom v času, ko je bil sprejet naš sedanji kazenski zakonik. V novem gospodarskem sistemu, ki temelji na ekonomski in pravni samostojnosti gospodarskih organizacij pa prihaja tudi do takšnih situacij, da se lahko uspešno preprečuje nekatere gospodarske delikte le, če se predvidi, da odgovarjajo zanje ne le fizične osebe, temveč tudi delovni kolektivi in delavski sveti, torej gospodarske organizacije kot pravne osebe. Družbi ne-

varnih dejanj gospodarskih organizacij seveda ni mogoče povsem enačiti z gospodarskimi delikti posameznikov, vendar pa imata obe vrsti škodljivega delovanja skupno to, da ogrožata in rušita naš gospodarski sistem, iz česar izhaja, da je treba tudi družbi nevarna dejanja gospodarskih organizacij šteti za gospodarske delikte. Diskusija v komisiji je ugotovila, da je treba zato na področju gospodarskega kriminala razlikovati kazniva dejanja, katerih storilci so posamezne fizične osebe in pa gospodarske prestopke, pri katerih nastopajo kot storilci pravne osebe. V komisiji je prevladovalo mnenje, da je treba precizirati splošne pogoje za kazenskopravno odgovornost gospodarskih organizacij in drugih pravnih oseb, jasno določiti tisto delovanje, ki ima za posledico to odgovornost in nadrobno izdelati sistem ukrepov ter potrebnih procesnih predpisov za to, da bi se lahko takšno delovanje učinkovito zatiralo.

Komisija je nadalje ugotovila, da tisti del našega kazenskega zakonika, ki predvideva kazniva dejanja zoper gospodarstvo, ni več v celoti v skladu z našim današnjim družbenoekonomskim stanjem. V novem gospodarskem sistemu se namreč pojavljajo takšne oblike gospodarskih deliktov, ki jih kazenski zakonik ne predvideva, medtem ko se nekatere druge oblike teh deliktov, ki so bile v času izdaje kazenskega zakonika zelo pogostne, ne pojavljajo več. Zaradi tega bo treba poglavje o kaznivih dejanjih zoper gospodarstvo v kazenskem zakoniku revidirati tako, da bodo nekateri gospodarski delikti iz njega izločeni, drugim, ki se pojavljajo šele v novem gospodarskem sistemu, pa bo treba dati pravno formulacijo in jih uvrstiti v kazenski zakonik. Neobhodni pogoj za takšno delo pa je, da se najprej temeljito analizira tista družbi nevarna dejavnost, ki se pojavlja v našem novem gospodarskem sistemu, da se znani primeri iz prakse teoretično posplošijo in da se na temelju tako dobljenih podatkov kar najbolj natančno določijo bistvene oznake novih kaznivih dejanj.

Diskusija v komisiji pa je tudi ugotovila, da so za uspešno varstvo družbe pred gospodarskimi delikti nujno potrebni preventivni ukrepi. Opozorila je na to, da je treba posvetiti kar največjo pažnjo izgrajevanju sistema preventivnih ukrepov za preprečevanje gospodarskega kriminala. Med temi ukrepi sta posebno pomembna krepitev družbene kontrole nad poslovanjem gospodarskih organizacij in pa razvijanje budnega in zavestnega varovanja družbenega premoženja, pri čemer naj pride družbenopolitično delo pravnikov še posebej do izraza.

*

Prvi kongres pravnikov Jugoslavije je vzbudil živahno zanimanje ne le pri pravnikih, temveč tudi pri vsej naši javnosti. Že v pripravljalni fazi so pokazali zanj lepo zanimanje okrajni, mestni in občinski ljudski odbori, gospodarske organizacije in podjetja ter razni uradi, ki so omogočili velikemu številu svojih uslužbencev pravnikov udeležbo na kongresu. Kongres je potekal med svobodno izmenjavo mnenj o pomembnih in perečih vprašanjih, ki zadevajo naše socialistično pravo in njegovo izvajanje v praksi. Obravnavanje je bilo na visoki stopnji in je rodilo celo vrsto konstruktivnih predlogov za izpopolnjevanje in razvijanje našega pravnega reda in s tem za krepitev socialistične demokracije. Tako je ta delovni kongres tudi na manifestativen način pokazal delež jugoslovanskih pravnikov pri graditvi naše družbene skupnosti in s tem pri graditvi socialistične kulture.